Adroddiad Archwilio Blynyddol 2012

Awdurdod Heddlu De Cymru

Blwyddyn archwilio: 2011-12

Cyhoeddwyd: Hydref 2012

Cyfeirnod y ddogfen: 544A2012

Statws yr adroddiad

Paratowyd y ddogfen hon at ddefnydd mewnol Awdurdod Heddlu De Cymru fel rhan o'r gwaith a gyflawnir yn unol â swyddogaethau statudol, y Cod Ymarfer Archwilio a'r Datganiad o Gyfrifoldebau a gyhoeddwyd gan Archwilydd Cyffredinol Cymru.

Nid oes unrhyw gyfrifoldeb ar Swyddfa Archwilio Cymru (yr Archwilydd Cyffredinol a'i staff) na'r archwilydd penodedig, lle y bo'n gymwys, mewn perthynas ag unrhyw aelod, cyfarwyddwr, swyddog na chyflogai arall yn unigol, nac i unrhyw drydydd parti.

Os gwneir cais am wybodaeth y gallai'r ddogfen hon fod yn berthnasol iddi, tynnir sylw at y Cod Ymarfer a gyhoeddwyd o dan adran 45 o Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth 2000. Mae Cod adran 45 yn nodi'r arfer a ddisgwylir gan awdurdodau cyhoeddus wrth ymdrin â cheisiadau, yn cynnwys ymgynghori â thrydydd partïon perthnasol. Mewn perthynas â'r ddogfen hon, mae Archwilydd Cyffredinol Cymru (a, lle y bo'n gymwys, ei archwilydd penodedig) yn drydydd parti perthnasol. Dylid anfon unrhyw ymholiadau ynglŷn â datgelu neu ailddefnyddio'r ddogfen hon i Swyddfa Archwilio Cymru yn infoofficer@wao.gov.uk.

Roedd y tîm a gyflawnodd y gwaith yn cynnwys John Herniman, Matthew Coe, Andy Bruce a Julie Owens.

Cynnwys

Adroddiad cryno	4
Adroddiad manwl	
Defnyddiwyd adnoddau'r Awdurdod yn gywir ym mhob ffordd berthnasol a rhoddwyd cyfrif amdanynt yn briodol	6
Cafodd cyfrifon yr Awdurdod ar gyfer 2011-12 eu paratoi'n briodol ac roeddent yn gywir ym mhob ffordd berthnasol	6
Cyflawnodd yr Awdurdod ei gyllideb refeniw ar gyfer 2011-12 ac mae'n parhau i fod mewn sefyllfa dda i ymateb i'r heriau ariannol sylweddol sydd o'i flaen	8
Mae gan yr Awdurdod amgylchedd rheolaeth fewnol effeithiol i leihau'r risg o gamddatganiadau perthnasol yn y datganiadau ariannol	9
Roedd systemau ariannol pwysig yr Awdurdod yn cael eu rheoli a'u gweithredu'n briodol yn ôl y bwriad	9
Mae gan yr Awdurdod drefniadau corfforaethol priodol ar waith i ddefnyddio adnoddau'n effeithiol	10
Roedd gan yr Awdurdod drefniadau priodol yn 2011-12 i'w helpu i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd yn ei ddefnydd o adnoddau	10
Caiff pwysau ariannol eu rheoli drwy gynllun hirdymor a ategir gan nifer o fentrau i sicrhau plismona effeithiol	10
Mae trefniadau effeithiol ar waith ar gyfer y newid i Gomisiynwyr yr Heddlu a Throseddu	11
Atodiadau	
Casgliad ar drefniadau Awdurdod Heddlu De Cymru ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2012 ar gyfer sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd yn ei ddefnydd o adnoddau	12
Meini prawf ar gyfer asesu trefniadau'r Awdurdod yn ystod 2011-12 i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd yn ei ddefnydd o adnoddau	13
Adroddiadau a gyhoeddwyd ers fy adroddiad archwilio blynyddol diwethaf	14

Adroddiad cryno

1. Mae'r Adroddiad Archwilio Blynyddol (yr Adroddiad) hwn i aelodau Awdurdod Heddlu De Cymru (yr Awdurdod) yn crynhoi'r casgliadau o'm harchwiliad ar gyfer 2011-12. Mae'r adroddiad yn rhoi gwybodaeth i aelodau'r Awdurdod am unrhyw faterion o bwys sy'n codi o'm harchwiliad, ynghyd â'm sylwadau ar faterion cyfredol eraill.
2. Ceir mwy o fanylion am agweddau penodol ar fy archwiliad yn yr adroddiadau ar wahân a gyflwynwyd yn ystod y flwyddyn. Trafodir yr adroddiadau hyn, a chytunir arnynt, gyda swyddogion ac fe'u cyflwynir i'r Grŵp Archwilio a Chraffu. Mae'r adroddiadau a gyhoeddwyd i'w gweld yn Atodiad 3.
3. Gwneir nifer o gyfeiriadau yn yr Adroddiad hwn at ganllawiau a dogfennaeth a gyhoeddwyd gan yr Archwilydd Cyffredinol, yn cynnwys y Cod Ymarfer Archwilio (y Cod). Mae'r Cod yn cyfeirio at y Datganiad o Gyfrifoldebau Archwilwyr a Chyrff a Archwilir sy'n crynhoi cyfrifoldebau allweddol archwilwyr. Cynhaliwyd fy archwiliad yn unol â'r egwyddorion a nodwyd yn y Datganiad hwnnw. Dylid ystyried fy sylwadau am ganlyniadau fy archwiliad yng nghyd-destun y cefndir mwy ffurfiol hwnnw.
4. Cynlluniaf yr archwiliad ar sail risg ac mae fy ngwaith archwilio wedi canolbwyntio ar eich risgiau ariannol a gweithredol sylweddol sy'n berthnasol i'm cyfrifoldebau archwilio. Mae'r gwaith archwilio wedi'i strwythuro ar sail elfennau allweddol fy nghyfrifoldebau fel y'u nodir yn y Cod. Mae Amlinelliad o Archwiliad 2012 yn nodi'r ffi archwilio arfaethedig, sef £82,415 (ynghyd â TAW), a bydd y ffi derfynol yn unol â'r ffi arfaethedig.
5. Rwyf wedi dod i'r casgliad bod adnoddau'r Awdurdod, ym mhob ffordd berthnasol, wedi'u defnyddio'n gywir ac y rhoddwyd cyfrif amdanynt yn briodol yn 2011-12:
   - cafodd cyfrifon yr Awdurdod ar gyfer 2011-12 eu paratoi'n briodol ac roeddent yn gywir ym mhob ffordd berthnasol;
   - cyflawnodd yr Awdurdod ei gyllideb refeniw ar gyfer 2011-12, ac mae'n parhau i fod mewn sefyllfa dda i ymateb i'r heriau ariannol sylweddol sydd o'i flaen;
   - roedd gan yr Awdurdod amgylchedd rheolaeth fewnol effeithiol i leihau'r risg o gamddatganiadau perthnasol yn y datganiadau ariannol;
   - roedd systemau ariannol pwysig yr Awdurdod yn cael eu rheoli a'u gweithredu'n briodol, yn ôl y bwriad.
6. Mae gan yr Awdurdod drefniadau corfforaethol priodol ar waith i ddefnyddio adnoddau'n effeithiol:
   - roedd gan yr Awdurdod drefniadau priodol yn 2011-12 i'w helpu i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd yn ei ddefnydd o adnoddau;
   - caiff pwysau ariannol eu rheoli drwy gynllun hirdymor a ategir gan nifer o fentrau i sicrhau plismona effeithiol;
   - mae trefniadau effeithiol ar waith ar gyfer y newid i Gomisiynwyr yr Heddlu a Throseddu.
7. Cytunwyd ar yr Adroddiad hwn gyda'r Prif Weithredwr, a'r Prif Swyddog Ariannol/Cyfarwyddwr Cyllid a swyddogion perthnasol eraill. Caiff yr Adroddiad ei gyflwyno i'r Awdurdod ym mis Tachwedd 2012 a chaiff copi ei roi i bob aelod o'r Awdurdod.

8. Fy nod yw darparu archwiliad o safon uchel sy'n gwneud cyfraniad cadarnhaol ac ymarferol ac sy'n ategu agenda'r Awdurdod ei hun. Rwyf yn cydnabod pa mor werthfawr yw eich cydweithrediad a'ch cymorth er mwyn cyrraedd y nod hwn a hoffwn ddiolch i chi am y cymorth a'r cydweithrediad a roddwyd yn ystod yr archwiliad.

John Herniman
Dros ac ar ran yr Archwilydd Penodedig

Dyddiad: 22 Hydref 2012

Adroddiad manwl

Defnyddiwyd adnoddau'r Awdurdod yn gywir ym mhob ffordd berthnasol a rhoddwyd cyfrif amdanynt yn briodol

9. Y datganiadau ariannol yw'r ffordd hanfodol i'r Awdurdod roi cyfrif am y modd y mae'n gwarchod yr adnoddau sydd ar gael iddo a'i berfformiad ariannol wrth ddefnyddio'r adnoddau hynny.
10. Fel archwilydd allanol yr Awdurdod, mae'n ofynnol i mi archwilio'r datganiadau ariannol a chyflwyno adroddiad archwilydd sy'n cynnwys barn ynghylch a yw'r datganiadau ariannol a gyflwynwyd yn rhoi datganiad cywir a theg o sefyllfa ariannol yr Awdurdod ar ddiwedd y flwyddyn.

Cafodd cyfrifon yr Awdurdod ar gyfer 2011-12 eu paratoi'n briodol ac roeddent yn gywir ym mhob ffordd berthnasol

11. Cafodd datganiadau ariannol drafft yr Awdurdod eu paratoi a'u cymeradwyo cyn 30 Medi 2012, yn unol â gofynion Rheoliad Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2010.
12. Mae awdurdodau'r heddlu yng Nghymru yn paratoi eu datganiadau cyfrifyddu yn unol â gofynion Cod Ymarfer CIPFA/LASAAC ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig. Mae'r Cod hwn yn seiliedig ar Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol.
13. Mae'n ofynnol i mi o dan Safonau Archwilio Rhyngwladol (ISA) 260 gyflwyno adroddiad ar faterion sy'n codi o'm gwaith i'r ‘rhai sy’n gyfrifol am lywodraethu’ (yr Awdurdod) cyn i mi roi fy marn archwilio ar y cyfrifon.
14. Cyflwynais adroddiad ar y materion hyn i gyfarfod y Grŵp Archwilio a Chraffu ar 17 Medi 2012 a hefyd i gyfarfod yr Awdurdod llawn ar 24 Medi 2012. Nodir y materion allweddol yn Arddangosyn 1.

Arddangosyn 1: Materion a nodwyd yn yr Adroddiad ar yr Archwiliad o Ddatganiadau Ariannol

Gofyniad adrodd	Ymateb yr Archwilwyr
Safbwyntiau ynglŷn â'r agweddau ansoddol ar arferion cyfrifyddu ac adroddiadau ariannol yr endid.	Nid oedd gennym bryderon ynglŷn â'r agweddau ansoddol ar eich arferion cyfrifyddu ac adrodd ariannol. Nodwyd rhai meysydd gennym lle y gellid gwella'r cyfrifon a phrosesau archwilio a byddwn yn gweithio gyda'r rheolwyr i egluro papurau gwaith a'u symleiddio ar gyfer 2012-13.
Addasiadau disgwyliedig i adroddiad yr archwilydd.	Nid oedd angen gwneud unrhyw addasiadau i adroddiad yr archwilydd.

Gofyniad adrodd	Ymateb yr Archwilwyr
Camddatganiadau nas addaswyd.	Roedd dau gamddatganiad nas cywirwyd yn y datganiadau ariannol: • Mae £0.465 miliwn o ran cyllid PCSO y mae'r Swyddfa Gartref bellach wedi cadarnhau na chaiff ei adfachu wedi'i gynnwys o dan credydwyr. O ganlyniad, caiff y swm o dan credydwyr ei leihau a cheir cynnydd o £0.465 miliwn o dan incwm. • Gwnaed darpariaethau priodol ar gyfer gordaliadau a wnaed ar 15 o hawliadau yswiriant posibl. Cafwyd pedwar hawliad arall ar ôl cyflwyno'r cyfrifon drafft ond ni wnaed unrhyw ddarpariaeth ychwanegol. O ganlyniad, byddai darpariaethau a gwariant yn cynyddu £0.3 miliwn. Effaith net y ddau addasiad hwn fyddai cynnydd o £0.165 miliwn i'r gwarged refeniw a'r gronfa gyffredinol. Gan fod y ddwy eitem wedi codi ar ôl cyflwyno'r cyfrifon drafft ac nad ydynt yn berthnasol i'r cyfrifon, ni addasodd y rheolwyr y cyfrifon. Cytunodd yr Awdurdod â dull gweithredu'r rheolwyr a chadarnhawyd hyn yn eu Llythyr Sylwadau. Ni chafwyd unrhyw effaith ar y farn archwilio ddiamod.
Gwendidau perthnasol yn y systemau cyfrifyddu a rheolaeth fewnol a nodwyd yn ystod yr archwiliad.	Ni nodwyd unrhyw wendidau perthnasol o ran rheolaethau mewnol nad oeddem wedi hysbysu'r Awdurdod ohonynt eisoes. Fodd bynnag, nodwyd nifer o fân feysydd i'w gwella gennym, er enghraifft, o ran rheolaethau asedau sefydlog, y rhoddwyd gwybod i'r rheolwyr amdanynt.
Materion y mae'n ofynnol iddynt, o dan safonau archwilio eraill, gael eu cyfleu i'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu.	Ni chododd unrhyw faterion.

Gofyniad adrodd	Ymateb yr Archwilwyr
Unrhyw faterion perthnasol eraill sy'n ymwneud â'r archwiliad.	Gwnaethom gyflwyno adroddiad ar ddau fater arall i'r Awdurdod: • Nodwyd gennym yn ystod blynyddoedd blaenorol na chytunwyd ar y ffordd y caiff cyfran yr Awdurdod o incwm, gwariant ac asedau a rhwymedigaethau Awdurdodau Heddlu Cymru ei dyrannu. Yn lle hynny, gwnaeth pob awdurdod heddlu gynnwys y trafodion gwirioneddol a'r datgeliadau manwl sy'n gysylltiedig ag Awdurdodau Heddlu Cymru yn ei ddatganiadau ariannol ar gyfer 2010-11. Nid oedd y sefyllfa wedi newid ar gyfer 2011-12 ac felly nid oed effaith berthnasol ar y datganiadau ariannol. • Cynhwysodd yr Awdurdod ddarpariaeth newydd o £0.4 miliwn yn y datganiadau ariannol mewn perthynas â hawliadau a reolwyd yn flaenorol gan Municipal Insurance Limited. Cydnabuwyd hawliadau yn y gorffennol fel rhwymedigaeth wrth gefn ond yn dilyn dyfarniad diweddar gan yr Uchel Lys a chyngor arbenigol wedi'i ddiweddaru, gwnaed darpariaeth ar gyfer 25 y cant o'r rhwymedigaeth a allai ddeillio pe rhoddwyd y cynllun ar waith. Mae'r penderfyniad hwn yn rhesymol a bydd angen ei adolygu'n barhaus wrth i'r sefyllfa ddatblygu yn ystod y misoedd nesaf.

15. Ar 26 Medi 2012, rhoddais fy marn ar gyfrifon yr Awdurdod. Deuthum i'r casgliad fod y cyfrifon yn rhoi darlun cywir a theg o sefyllfa ariannol yr Awdurdod ar 31 Mawrth 2012 ac o'i incwm a'i wariant, ei enillion a'i golledion a'i lifau arian parod am y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny.

16. Rydym hefyd wedi cwblhau'r archwiliad o ffurflen Cyfrifon y Llywodraeth Gyfan, ac yn dilyn hynny cyflwynwyd y ffurflen wedi'i harchwilio i dîm archwilio canolog Swyddfa Archwilio Cymru ar 27 Medi 2012, a oedd cyn y dyddiad gofynnol. Roedd y ffurflen wedi'i llunio'n briodol ac nid oedd unrhyw faterion o bwys i gyflwyno adroddiad arnynt.

Cyflawnodd yr Awdurdod ei gyllideb refeniw ar gyfer 2011-12, ac mae'n parhau i fod mewn sefyllfa dda i ymateb i'r heriau ariannol sylweddol sydd o'i flaen

17. Mae gan yr Awdurdod hanes da o weithredu o fewn ei gyllideb refeniw a pharhaodd hyn yn 2011-12. Yn erbyn gofyniad cyllideb refeniw o £257.3 miliwn ar gyfer y flwyddyn, cofnododd yr Awdurdod danwariant o £1.6 miliwn, o ganlyniad i ddychwelyd buddsoddiadau o fanciau Gwlad yr Iâ. Trosglwyddwyd y swm hwn i'r cronfeydd wrth gefn i gefnogi gwariant presennol yn ystod y flwyddyn gyfredol. Cynyddodd y cynnydd o £1.6 miliwn i'r Gronfa Gyffredinol Wrth Gefn y cyfanswm a ddaliwyd ar 31 Mawrth 2012 i £7.3 miliwn. Mae hyn yn parhau i ddod â balans y Gronfa Gyffredinol Wrth Gefn yn agosach at y targed a bennwyd gan yr Awdurdod, sef tri y cant o'r gyllideb refeniw crynswth, sy'n cyfateb i tua £8.5 miliwn.

18. Mae'r Awdurdod yn parhau i gael adroddiadau rheolaidd gan y Prif Swyddog Cyllid/Cyfarwyddwr Cyllid ar wariant a'r sefyllfa yn erbyn y gyllideb drwy'r Grŵp Monitro Perfformiad. Dangosodd y sefyllfa a gofnodwyd ar 31 Mawrth 2012 fod £19 miliwn o arbedion eisoes wedi'i gyflawni gan Project Reform yn erbyn targed diwedd y flwyddyn o £14.7 miliwn ar gyfer 2011-12. Mae hyn yn helpu i atgyfnerthu sefyllfa'r Awdurdod, a'i gyrff dilynol, er mwyn ymateb i heriau ariannol a heriau gweithredol ac anweithredol yn y dyfodol sy'n deillio o'r adolygiad cynhwysfawr o wariant ym mis Hydref 2010.

Mae gan yr Awdurdod amgylchedd rheolaeth fewnol effeithiol i leihau'r risg o gamddatganiadau perthnasol yn y datganiadau ariannol

19. Mae gan yr Awdurdod amgylchedd rheolaeth fewnol effeithiol sy'n lleihau'r risg o gamddatganiadau perthnasol yn y datganiadau ariannol. Daeth y gwasanaeth Archwilio Mewnol i'r casgliad yn ei adroddiad blynyddol, yn seiliedig ar y gwaith a gwblhawyd yn ystod y flwyddyn, fod gan Awdurdod Heddlu De Cymru system reolaeth fewnol gyffredinol gadarn. Ar y cyfan, roedd hyn yn darparu lefel ddigonol o sicrwydd, gyda'r rhan fwyaf o'r systemau a archwiliwyd yn darparu lefel sylweddol neu ddigonol o sicrwydd.

20. Yn benodol, deuthum i'r casgliadau canlynol:

- fel yn ystod blynyddoedd blaenorol, mae'r gwasanaeth Archwilio Mewnol wedi cyrraedd y safonau proffesiynol gofynnol ac felly roedd yn bosibl i ni ddibynnu ar ei waith, yn ôl y bwriad;
- cafwyd bod y trefniadau ar waith ar gyfer sicrhau mai dim ond lle bo darpariaeth benodol iddo ymgymryd â thrafodion y gwnaeth yr Awdurdod hynny a'u bod wedi parhau i weithredu'n effeithiol;
- roedd y trefniadau ar gyfer atal a chanfod achosion perthnasol o dwyll a llygredd yn gweithredu'n effeithiol.

Roedd systemau ariannol pwysig yr Awdurdod yn cael eu rheoli a'u gweithredu'n briodol yn ôl y bwriad

21. Roedd fy adolygiad o systemau ariannol yr Awdurdod yn cynnwys dogfennu'r systemau ariannol pwysig. Lle roedd yn briodol, roeddem yn chwilio am sicrwydd bod rheolaethau allweddol y systemau pwysig hyn yn gweithredu'n effeithiol, naill ai drwy gynnal profion penodol o'r broses o'u gweithredu, neu drwy ddibynnu ar waith y gwasanaeth archwilio mewnol.

22. Deuthum i'r casgliad y gellir dibynnu ar systemau ariannol pwysig yr Awdurdod i gynhyrchu canlyniadau sy'n gywir mewn ffyrdd perthnasol. Mae rhai mân feysydd ar gyfer gwella a drafodwyd gyda'r rheolwyr ac mae camau gweithredu priodol eisoes yn cael eu hystyried a'u cymryd. Caiff y Grŵp Archwilio a Chraffu, sy'n monitro'r broses weithredu, ei hysbysu o bob argymhelliad a wneir gan y gwasanaeth archwilio Mewnol ac Allanol, a hynny gan reolwyr. Nid oes materion penodol y mae angen i mi dynnu sylw'r aelodau atynt.

Mae gan yr Awdurdod drefniadau corfforaethol priodol ar waith i ddefnyddio adnoddau'n effeithiol

Roedd gan yr Awdurdod drefniadau priodol yn 2011-12 i'w helpu i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd yn ei ddefnydd o adnoddau

23. Wrth archwilio cyfrifon yr Awdurdod bob blwyddyn, mae'n ofynnol i mi o dan Adran 17(2)(d) o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 fodloni fy hun ei fod wedi gwneud trefniadau priodol i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd yn ei ddefnydd o adnoddau. Adlewyrchir y gofyniad hwn hefyd yn y Cod. Nodir fy nghasgliad ffurfiol ar drefniadau Gwerth am Arian yr Awdurdod ar gyfer 2011-12 yn Atodiad 1.
24. Yn ogystal â'r archwiliad o'r cyfrifon blynyddol, mae ffynonellau pwysig eraill o sicrwydd wedi deillio o waith perfformiad ac arolygu Arolygiaeth Cwnstabliaeth Ei Mawrhydi (HMIC) a'r gwasanaeth Archwilio Mewnol.
25. Yr Awdurdod oedd yn gyfrifol am roi trefniadau priodol ar waith i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd o ran defnydd yr Awdurdod o adnoddau. At ddibenion fy ngwaith, rwyf wedi gwerthuso systemau'r Awdurdod yn erbyn nifer o gwestiynau. Nodir y dull gweithredu hwn yn fanwl yn Atodiad 2. Ar gyfer pob cwestiwn, rwyf yn ystyried a oes bylchau yn y trefniadau y disgwylir iddynt fod ar waith ac arwyddocâd y bylchau hynny.
26. Nid oedd unrhyw faterion yn codi o'm gwaith yn y maes hwn ar gyfer 20-11-12 yr hoffwn dynnu eich sylw atynt.

Caiff pwysau ariannol eu rheoli drwy gynllun hirdymor a ategir gan nifer o fentrau i sicrhau plismona effeithiol

27. Roedd ein rhaglen waith a oedd yn gyson â rhaglen waith HMIC yn cynnwys cynnal adolygiad ar y cyd i ganfod a yw rhaglen arbedion yr Heddlu a'r Awdurdod yn cyflawni newidiadau cadarnhaol a mesuradwy tuag at wasanaeth heddlu cynaliadwy. Ein casgliad cyffredinol oedd y caiff toriadau ariannol eu rheoli drwy gynllun hirdymor a'u hategu gan nifer o fentrau i sicrhau plismona effeithiol. Deuthum i'r casgliad hwn am y rhesymau canlynol:
    - mae strategaeth ar waith i ymdopi â thoriadau ariannol a datblygwyd prosiect trawsnewid i sicrhau y gall yr Heddlu roi ei gynllun pum mlynedd ar waith;
    - er y bydd nifer y swyddogion a'r staff yn lleihau, mae camau ar waith i drefnu'r gweithlu mewn ffordd fwy effeithiol gan gynnwys defnyddio technoleg symudol i helpu'r Heddlu i ddefnyddio swyddogion ac aelodau o staff yn fwy effeithiol;
    - mae'r Heddlu yn gwneud arbedion, yn enwedig drwy gydweithredu, ac mae'n datblygu cyfleoedd pellach i gydweithio a gwneud arbedion yn yr hirdymor;
    - mae lefelau troseddu yn gostwng ac mae mwy o ddioddefwyr troseddau yn fodlon â'r gwasanaeth;

- mae'r adolygiadau a gynhaliwyd gan HMIC yn ategu fy nghasgliadau am y trefniadau i sicrhau gwasanaeth heddlu effeithlon ac effeithiol[1].

Mae trefniadau effeithiol ar waith ar gyfer y newid i Gomisiynwyr yr Heddlu a Throseddu

28. Bydd Comisiynydd yr Heddlu a Throseddu a gaiff ei ethol yn uniongyrchol yn disodli Awdurdod yr Heddlu ym mis Tachwedd 2012 ac mae'n bwysig sicrhau bod y gwaith cynllunio a'r trefniadau trosglwyddo yn effeithiol. Rhan o'n gwaith eleni yw monitro'r cynnydd a wneir a chredaf fod trefniadau effeithiol ar waith ar gyfer y newid i Gomisiynydd yr Heddlu a Throseddu. Deuthum i'r casgliad hwn am y rhesymau canlynol:
    - Mae rhaglen rheoli trawsnewid ar waith ar gyfer trosglwyddo i Gomisiynydd yr Heddlu a Throseddu ac mae'n nodi materion a risgiau sy'n codi.
    - Mae'r Heddlu yn arwain y gwaith o ddatblygu datganiad o egwyddorion a threfniadau llywodraethu ar gyfer Comisiynydd yr Heddlu a Throseddu a'r Prif Gwnstabl. Caiff y fenter ei rhoi ar waith yn genedlaethol gan alluogi i benderfyniadau dilys gael eu gwneud o'r cychwyn cyntaf pan gaiff Comisiynydd yr Heddlu a Throseddu ei benodi.
    - Ceir trefniadau priodol ar gyfer ymgysylltu â'r cyhoedd, rhanddeiliaid, Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru, Llywodraeth Cymru a'r Swyddfa Gartref er mwyn sicrhau y caiff materion plismona sy'n effeithio ar Gymru eu hystyried;
    - Rhoddwyd fframwaith safonol ar waith gydag awdurdodau eraill yr heddlu yng Nghymru ar gyfer newid i Gomisiynwyr yr Heddlu a Throseddu.
    - Mae swyddogion yr Awdurdod, aelodau a staff yr heddlu yn ymateb mewn ffordd adeiladol a chyfrifol i'r broses newid.
    - Mae adolygiad a gynhaliwyd gan HMIC yn ategu fy nghasgliadau am y trefniadau ar gyfer newid i Gomisiynydd yr Heddlu a Throseddu[2].
29. Mae'r Awdurdod wrthi'n datblygu nifer o opsiynau ar gyfer sut y gall Comisiynydd yr Heddlu a Throseddu a Phanel yr Heddlu a Throseddu weithredu o'r cychwyn cyntaf, er nad yw'r trefniadau wedi'u cwblhau eto. Fodd bynnag, o dan delerau gweithio sydd wedi'u diwygio cymaint, rwyf yn cydnabod bod yr Awdurdod, yr Heddlu a Chomisiynydd yr Heddlu a Throseddu yn wynebu cyfnod arbennig o heriol a byddaf yn parhau i fonitro cynnydd a gweithio gydag HMIC i gynnal gwaith archwilio perfformiad yn 2012-13. Mantais y dull gweithredu cydgysylltiedig rhwng Swyddfa Archwilio Cymru ac HMIC yw sicrhau bod y rhaglenni gwaith yn osgoi dyblygu a hyrwyddo trefniadau rhannu rhwng ein priod sefydliadau. Mae ein dull gweithredu hefyd yn helpu i lywio ein rhaglenni gwaith ac yn helpu i sicrhau y caiff gwybodaeth ei rhannu'n brydlon mewn ffordd weithredol a sicrhau bod risgiau a phryderon allweddol yn cael eu hystyried.

[1] HMIC Policing in austerity: one year on, Goffennaf 2012
[2] HMIC Preparing for Police and Crime Commissioners, Gorffennaf 2012

Atodiad 1

Casgliad ar drefniadau Awdurdod Heddlu De Cymru ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2012 ar gyfer sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd yn ei ddefnydd o adnoddau

Cyfrifoldebau'r Swyddog Atebol

Mae'r Swyddog Atebol yn gyfrifol am roi trefniadau priodol ar waith i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd o ran defnydd yr Awdurdod o adnoddau, ac i sicrhau stiwardiaeth a llywodraethu priodol. Mae'r Swyddog Atebol hefyd yn gyfrifol am adolygu digonolrwydd ac effeithiolrwydd y trefniadau hyn yn rheolaidd.

Cyfrifoldebau'r Archwilydd

Mae gennyf gyfrifoldeb o dan Adran 17(2) o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus Cymru 2004 i ddod i'r casgliad, o'm harchwiliad o gyfrifon blynyddol yr Awdurdod, p'un a wyf yn fodlon o ran bodolaeth y trefniadau a oedd ganddo ar waith yn ystod y flwyddyn i'w helpu i gyflawni ei gyfrifoldeb i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd yn ei ddefnydd o adnoddau yn briodol. At ddibenion fy ngwaith yn y maes hwn, rwyf wedi asesu 'trefniadau priodol' yn bennaf fel trefniadau rheoli perfformiad corfforaethol a rheoli ariannol sefydliad, y diffinnir elfennau pwysig ohonynt ym Mharagraff 48 o'r Cod.

Cyflwynaf adroddiad os oes materion o bwys wedi dod i'm sylw sy'n fy atal rhag dod i'r casgliad bod yr Awdurdod wedi gwneud trefniadau priodol o'r fath.

Casgliad

Mae'r casgliad canlynol yn seiliedig ar waith a wnaed fel rhan o'm harchwiliad o gyfrifon 2011-12 i gadarnhau, ym mhob ffordd berthnasol, pa drefniadau a oedd ar waith gan yr Awdurdod yn ystod y flwyddyn i'w helpu i gyflawni ei gyfrifoldeb i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd yn ei ddefnydd o adnoddau, ac mae'n gyfyngedig i'r gwaith hwnnw.

Wrth ymgymryd â'm gwaith, nid wyf wedi ystyried a yw'r trefniadau sydd ar waith yn cynrychioli'r holl drefniadau a allai fod ar waith. Nid yw'n ofynnol ychwaith i mi ystyried, ac nid wyf wedi ystyried, effeithiolrwydd y trefniadau sydd ar waith ar gyfer sicrhau gwerth am arian yn ystod y flwyddyn a adolygir.

Ar sail Datganiad Llywodraethu Blynyddol yr Awdurdod ac o ganlyniad i'r gwaith a gyflawnwyd, fel y disgrifiwyd uchod fel rhan o'm harchwiliad o gyfrifon 2011-12, a'r holl wybodaeth arall yr ystyriais ei bod yn berthnasol, rwy'n fodlon o ran bodolaeth y trefniadau a oedd ar waith gan yr Awdurdod yn ystod y flwyddyn i'w helpu i gyflawni ei gyfrifoldeb i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd yn ei ddefnydd o adnoddau yn briodol. Yn seiliedig ar y gwaith a gynhaliwyd, ac yn gyfyngedig iddo, rwyf wedi codi materion amrywiol, ac wedi gwneud argymhellion i wella trefniadau'r Awdurdod. Trafodir ac esbonnir y materion hyn ymhellach yn fy Adroddiad Archwilio Blynyddol i'r Awdurdod.

Anthony Barrett Archwilydd Penodedig 22 Hydref 2012	Swyddfa Archwilio Cymru 24 Heol y Gadeirlan Caerdydd CF11 9LJ

Atodiad 2

Meini prawf ar gyfer asesu trefniadau'r Awdurdod yn ystod 2011-12 i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd yn ei ddefnydd o adnoddau

Trefniadau rheoli perfformiad corfforaethol a rheoli ariannol	Cwestiynau ar drefniadau
Pennu amcanion, penderfynu ar bolisïau a gwneud penderfyniadau	A yw'r Awdurdod wedi rhoi trefniadau ar waith ar gyfer pennu, adolygu a gweithredu ei amcanion strategol a gweithredol?
Diwallu anghenion defnyddwyr, rhanddeiliaid a'r boblogaeth leol	A yw'r Awdurdod wedi sefydlu modd o gyfathrebu â'r boblogaeth leol, defnyddwyr y gwasanaeth a rhanddeiliaid eraill yn cynnwys partneriaid, ac a oes trefniadau monitro i sicrhau bod negeseuon allweddol ynglŷn â gwasanaethau yn cael eu hystyried?
Monitro ac adolygu perfformiad	A yw'r Awdurdod wedi rhoi trefniadau ar waith i fonitro perfformiad a chraffu arno, er mwyn nodi amrywiannau posibl yn erbyn amcanion, safonau a thargedau strategol, i weithredu lle y bo angen, a chyflwyno adroddiad i'r Awdurdod?
Cydymffurfiaeth â pholisïau sefydledig	A yw'r Awdurdod wedi rhoi trefniadau ar waith i gynnal system rheolaeth fewnol gadarn, yn cynnwys trefniadau ar gyfer sicrhau cydymffurfiaeth â chyfreithiau a rheoliadau, a pholisïau a gweithdrefnau mewnol?
Risgiau gweithredol ac ariannol	A yw'r Awdurdod wedi rhoi trefniadau ar waith i reoli ei risgiau busnes o bwys?
Rheoli adnoddau ariannol ac adnoddau eraill	A yw'r Awdurdod wedi rhoi trefniadau ar waith i werthuso a gwella'r gwerth am arian y mae'n ei gyflawni yn ei ddefnydd o adnoddau?
	A yw'r Awdurdod wedi rhoi trefniadau ar waith i sicrhau bod ei wariant yn cyfateb i'r adnoddau sydd ar gael?
	A yw'r Awdurdod wedi rhoi trefniadau ar waith i reoli a monitro perfformiad yn erbyn cyllidebau, gan gymryd camau adferol lle bo'n briodol, a chyflwyno adroddiad ar y canlyniadau i uwch reolwyr a'r Awdurdod?
Safonau ymddygiad priodol ac ati	A yw'r Awdurdod wedi rhoi trefniadau ar waith ar gyfer monitro perfformiad a chraffu arno, i nodi amrywiannau posibl yn erbyn amcanion, safonau a thargedau strategol ar gyfer gweithredu a, lle y bo angen, gyflwyno adroddiad i aelodau?
	A yw'r Awdurdod wedi rhoi trefniadau ar waith gyda'r nod o hyrwyddo a sicrhau gonestrwydd a phriodoldeb wrth gynnal ei fusnes?

Atodiad 3

Adroddiadau a gyhoeddwyd ers fy adroddiad archwilio blynyddol diwethaf

Adroddiad	Dyddiad
Amlinelliad o Archwiliad 2012	Chwefror 2012
Darparu gwasanaeth heddlu ar ei newydd wedd	Chwefror 2012
Adroddiadau Diweddaru Archwiliad Allanol	Ionawr, Ebrill, Gorffennaf, Medi 2012
Adroddiad ar yr Archwiliad o Ddatganiadau Ariannol	Medi 2012
Adroddiad Archwilio Blynyddol	Hydref 2012

WALES AUDIT OFFICE
SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU

Wales Audit Office
24 Cathedral Road
Cardiff CF11 9LJ

Tel: 029 2032 0500
Fax: 029 2032 0600
Textphone: 029 2032 0660

E-mail: info@wao.gov.uk
Website: www.wao.gov.uk

Swyddfa Archwilio Cymru
24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd CF11 9LJ

Ffôn: 029 2032 0500
Ffacs: 029 2032 0600
Ffôn Testun: 029 2032 0660

E-bost: info@wao.gov.uk
Gwefan: www.wao.gov.uk